

Imatge de Francesc Serés

LES RESTES ABJECTES DE L'HEGEMONIA EN LA CULTURA (CATALANA) ACTUAL

Diàleg amb l'excusa de la publicació del volum *Sumar les restes: ruïnes i mals endreços en la cultura catalana postfranquista*, de Mercè Picornell (Barcelona/Palma: PAM/Edicions UIB, 2020)

AMB **HELENA BUFFERY, FRANCESC SERÉS I FRANCESC TORRES** (EN DIÀLEG AMB **DAMIÀ PONS, JOAN MAS, MARGALIDA PONS I MERCÈ PICORNELL**)

27 DE NOVEMBRE DE 2020, 18 HORES.

Via Zoom: <https://us02web.zoom.us/j/83150179921>

Més informació: m.picornell@uib.cat

Universitat
de les Illes Balears

> LiC
> ETÒ

PoAf

Publicacions
de l'Abadia
de Montserrat

En el volum *Sumar les restes* he reunit diverses aproximacions a les ruïnes contemporànies en la cultura catalana. Tot i que hi reflexion sobre el sentit simbòlic de les ruïnes, m'hi interessa també la seva condició material –d'objectes descartats, edificacions incompletes, etc. Des d'aquesta doble condició, les ruïnes contemporànies, les restes i els objectes descartats motiven debats i decisions polítiques que afecten tant els relats historiogràfics com la gestió cultural. En aquest darrer sentit, el llibre intenta també assajar camins per construir una anàlisi cultural atenta als residus d'un model de cultura, a les restes de la norma. S'inspira tant en la percepció d'allò residual que teoritza Raymond Williams, com en la proposta d'anàlisi de la cultura transicional de Nelly Richard.

En aquesta sessió de presentació, més que parlar del llibre, m'agradaria contemporaneïtzar algunes de les preguntes que m'he proposat atendre-hi i que tenen a veure amb temes com ara les exclusions que generen els processos de canonització o els usos interessats del concepte de patrimoni en la gestió cultural. Són múltiples els debats dels darrers anys que se situen en aquest espai d'interrogació. Per motivar la reflexió us en pos tres exemples ben coneguts.

La catarsi de la destrucció de l'estàtua equestre i decapitada de Franco [exposada el 2016 al Born](#) convertia una exposició poc lluïda sobre la permanència dels símbols de la dictadura en un estrany [akelarre](#) alhora contra la gestió d'Ada Colau i del govern de l'Estat. Molt menys es va parlar de [l'exposició sobre tortures](#) durant el franquisme que compartia espai en el Born amb l'exposició sobre els monuments, i ningú no sap encara on para el cap de Franco que algú anònim li va treure quan l'estàtua s'exposava encara al que era el Museu Militar de Montjuïc.

Actualment, la pàgina de la Real Academia de la Historia inclou un apartat d'"[Ataques contra estatuas de personajes españoles históricos](#)" que complementa les fotografies de monuments de colonitzadors "vandalitzades" als Estats Units amb els perfils biogràfics que exalten les glòries dels personatges. Les agressions, entenen els "acadèmics", atempten contra la memòria, el patrimoni i també "contra nuestra propia historia", això es, "desenfoca[n] la acción en América de una Monarquía Hispánica inclusiva, policéntrica e integradora".

Sota l'ombra de la sortida del que quedi del cadàver de Franco d'un intacte Valle de los caídos, la destrucció de la placa amb els noms dels republicans afusellats en la Almudena i la retirada a Madrid dels carrers i monuments d'Indalecio Prieto i Largo Caballero, Isabel Ayuso ha protagonitzat recentment una de les polèmiques més absurdes quant a la monumentalització i les seves restes. El mes de març de 2020 inaugurava l'escultura "[Los heroes de la Covid-19](#)", de Víctor Ochoa. Dues setmanes després, la tapaven amb una lona negra i la ubicaven en un racó d'una escala del mateix edifici, segons Ayuso, perquè no "agafàs" pols. L'estàtua, segons el seu escultor, simbolitzava l'antiga humanitat –el bronze de la cama– i el fantasma en què "ens ha convertit" la pandèmia. En realitat, era un rar faune construït l'any 1995 amb la idea de representar "un pie que intentaba escapar de los conflictos". Ochoa en quantificava el preu: "vale en euros lo mismo que los contagiados en todo el país, como 273.000". No és el primer ni serà l'últim memorial Covid-19 que ha estat inaugurat fins ara, quan la pandèmia encara és present.

Tot plegat, la matèria i la memòria, la monumentalització i les seves restes, són un tema present que afecta els debats públics i la gestió cultural. Per això, crec, val la pena parlar-ne. Per fer-ho amb propietat hi he convidat sis persones que admir. Són, d'una banda, tres ponents: Francesc Torres, Francesc Serés i Helena Buffery. De l'altra, tres investigadors de la Universitat de les Illes Balears que hi establiran un diàleg: Joan Mas, Damià Pons i Margalida Pons.

Mercè Picornell
Palma, 1 de novembre de 2020

Helena Buffery, professora d'estudis hispànics a la University College of Cork (Irlanda). Els seus àmbits principals d'investigació han estat el teatre, la performance i la traducció en el context català i hispànic contemporanis. És autora de *Shakespeare in Catalan: Translating Imperialism* (2007) i, junt amb E. Marcer, de *Historical Dictionary of the Catalans* (2011) i editora dels volums col·lectius *Barcelona: Visual Culture, Space and Power* (2012), *Spanish Republican Exile Geographies* (2012), *Stages of Exile: Spanish Republican Exile Theatre and Performance Cultures* (2011) i *Reading Iberia: Theory/History/Identity* (2007), entre moltes d'altres publicacions.

Un tast de la seva obra:

- Perfil acadèmic: <http://publish.ucc.ie/researchprofiles/A018/hbuffery>
- Helena Buffery; Eva Bru (2019) "Contaminated and Dislocated Bodies in Catalan visual and performance cultures", <https://www.liverpooluniversitypress.co.uk/journals/article/30421/>
- Helena Buffery (2019) ""In Process: The Catalan Independence Movement in On-stage Translation", <http://jocs.anglo-catalan.org/ojsnew/index.php/jocs/article/view/49>
- Col·loqui sobre *The passion according to Renée Vivien*: <https://www.youtube.com/watch?v=-y4RngaL17A>

Francesc Serés, professor, gestor cultural i escriptor. Llicenciat en Belles Arts (1996) i Antropologia (1998). La seva primera novel·la *Els ventres de la terra* (2000) obria una trilogia que seguiria amb *L'arbre sense tronc* (2001) i *Una llengua de plom* (2002). És autor dels conjunts de narracions *La força de la gravetat* (2006), *La matèria primera* (2007) i *Contes russos* (2009). A *La pell de la frontera* (2014) transita la narrativa autobiogràfica i l'assaig per parlar de les vides precàries de molts dels habitants de la Franja de ponent.

Un tast de la seva obra:

- Perfil a Escriptors.cat: <https://www.escriptors.cat/autors/seresf>
- Sobre *La pell de la frontera*: <https://www.youtube.com/watch?v=OlBh2QJd2XU>
- Conversa "Excavar el temps": <https://www.youtube.com/watch?v=I-VW2fs2QKg>
- Col·loqui al voltant de *La pell de la frontera*: <https://www.youtube.com/watch?v=aDD9JU3LEfw>

Francesc Torres, artista visual, comissari i assagista. Ha desenvolupat la seva obra artística entre Catalunya, França i els Estats Units. La seva àmplia trajectòria ha transitat entre llenguatges artístics diversos, del minimalisme a la videoinstal·lació passant per la performance i l'art conceptual. Les seves creacions recents fomenten una reflexió sobre l'arxiu museogràfic, la memòria i la història, temes que desenvolupa també en els assajos i relats dels volums que es vinculen a la seva creació.

Un tast de la seva obra:

- La campana hermètica. Espai per a una antropologia intransferible (2018): <https://www.macba.cat/ca/aprendre-investigar/publicacions/campana-hermetica-espai-antropologia-intransferible>
- Diàleg: El sentit de la cultura: <https://www.cccb.org/ca/multimedia/videos/el-sentit-de-la-cultura-cultura-i-politica/210775>
- Presentació de *La campana hermètica* (MACBA, 2018): <https://www.youtube.com/watch?v=XKLoyL2jfkq>
- Conflicte i representació: Conferència sobre el treball de Francesc Torres: <https://www.youtube.com/watch?v=9aHjaGvCHfs>

HI PARLARAN...

Joan Mas, Catedràtic de Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears. S'ha especialitzat en l'estudi de la literatura catalana moderna i contemporània i en la història de les arts escènica. És autor dels volums *Reflexions sobre poesia catalana* (1982), *El teatre a Mallorca a l'època romàntica (1833-1874)* (1986), *Josep de Togores i Sanglada: biografia d'un il·lustrat liberal* (1994), *Domini fosc. Assaigs sobre poesia* (2003), *Damià Huguet, seqüències...* (2007), *La construcció d'una identitat: el debat ideològic entorn de J. M. Quadrado i J. L. Pons i Gallarza* (2008) i *Estudis teatrals* (2013). Ha dirigit el *Diccionari del Teatre a les Illes Balears* (2 vol., 2003 i 2006). També és el responsable de l'edició crítica d'obres poètiques de Miquel Ferrando de la Càrcel, Marià Aguiló, Tomàs Aguiló, Josep de Togores i Miquel Costa i Llobera, i d'una seixantena d'articles publicats en revistes científiques. Ha publicat les novel·les *Com una vella cançó* (2008), *Kabul i Berlín a l'últim segon* (2012, finalista Premi Sant Jordi 2011) i *Diable de Byron* (2017).

Margalida Pons, Margalida Pons és professora de literatura al Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears. Ha investigat sobre la poesia i la narrativa contemporànies i, en especial, sobre les escriptures d'experimentació de l'època postfranquista (textualisme, escriptura conceptual). Ha escrit sobre creadores i creadors com Fina Miralles, Dolors Miquel, Ester Xargay, Blai Bonet, Carles Hac Mor, Perejaume i Andreu Vidal. Coordina el grup de recerca LiCETC (Literatura Contemporània: Estudis Teòrics i Comparatius) i actualment fa recerca sobre poesia i teories afectives.

Damià Pons És autor dels estudis d'història cultural i literària següents: *El diari 'La Almudaina' en l'època de Miquel S. Oliver* (1998), *Ideologia i cultura a la Mallorca d'entre els dos segles. El grup regeneracionista de 'La Almudaina' (1887-1905)* (1998), *Joan Torrendell, entre el Modernisme vitalista i el Regeneracionisme d'esquerres* (1998), *Entre l'afirmació individualista i la desfeta col·lectiva (Escriptors i idees a la Mallorca del primer terç del segle XX)* (2002) (Premi de la Crítica Serra d'Or 2002), *Cultura i literatura a Mallorca entre els segles XIX i XX* (2006), *Lectures i reflexions* (2006), *Damià Huguet: entre la poesia i el cinema* (2010) i *Trajectes literaris. De Mateu Obrador a Baltasar Porcel* (2010). També ha publicat els volums *L'educació, el repte de la complexitat* (2005) i *El jonc i l'aríjia. País, cultura i política* (2006). És membre del grup de recerca. Els seus treballs de recerca sobretot estan centrats en una sèrie d'escriptors (principalment Miquel S. Oliver, Joan Torrendell, Llorenç Riber i Joan Estelrich) i en determinats fets històrico-culturals (la modernització i la nacionalització a Mallorca entre els dos segles, la connexió entre la creació literària i el pensament polític, les institucions culturals civils) en el període 1880-1936. Ha publicat tres reculls de versos, recopilats sota el títol *Els mapes del desig* (2001).

Mercè Picornell, professora titular d'universitat del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears. Ha publicat diversos assajos sobre escriptura etnogràfica i testimonial, així com sobre literatura experimental i cultura catalana contemporània. És l'autora de les monografies *Discursos testimonials en la literatura catalana recent* (2002), *Continuïtats i desviacions. Debats crítics sobre la cultura catalana en el vèrtex 1960/1970* (2013) i *Sumar les restes. Ruïnes i mals endreços en la cultura catalana postfranquista* (2020). Actualment treballa sobre la representació i expressió literària dels subjectes en situació de vulnerabilitat en la cultura hispànica contemporània.

Mercè Picornell

SUMAR LES RESTES

RUÏNES I MALS ENDREÇOS

EN LA CULTURA CATALANA

POSTFRANQUISTA

Biblioteca Miquel dels Sants Oliver / 54

Podeu llegir-ne la introducció en el següent [enllaç](#).

(c) Fotografia de la portada i d'aquest cartell, Francesc Serés.